

G-kracht

beleidskader

economisch meerjarenprogramma 2010-2014

juni 2009

stad.

G-kracht.

SAMENVATTING

G-kracht is de naam van het economische meerjarenprogramma van de Gemeente Groningen voor de periode 2010 tot en met 2014. Naar analogie van de natuurkundige term staat G-kracht voor versnelling van de economische ontwikkeling van Groningen. Daarnaast staat G-kracht voor de kracht van Groningen.

Afgelopen beleidsperiode.

G-kracht is de opvolger van het Economisch Business Plan 'Stad aan de Slag' (EBP), dat eind 2009 afloopt. In de achterliggende beleidsperiode heeft de werkgelegenheid zich krachtig ontwikkeld en is de werkloosheid sterk gedaald. In de achterliggende jaren heeft Groningen tevens een krachtige ontwikkeling doorgemaakt wat het aantal starters en bedrijfsvestigingen betreft. Er zijn vele hectares bedrijventerrein gerevitaliseerd. Met jaarlijks ruim 30 miljoen bezoekers die gezamenlijk bijna 1 miljard euro uitgeven, blijft de binnenstad een economische factor van betekenis.

De vraag in hoeverre de behaalde resultaten kunnen worden toegeschreven aan het gevoerde economische beleid blijft, ondanks de vele onderzoeksprogramma's, lastig te beantwoorden. De effecten zijn moeilijk meetbaar. Om toch een antwoord te kunnen geven op deze effectiviteitsvraag, is een zo kwantitatief mogelijke onderbouwing gegeven en is de gemeentelijke rol aan de hand van concrete projecten toegelicht.

Missie en hoofddoelstelling

Op basis van de terugblik, belangrijke trends en ontwikkelingen en een SWOT-analyse is een aantal uitgangspunten voor de vormgeving van G-kracht naar voren gekomen. Eén van die uitgangspunten was het aanbrengen van een duidelijke focus in G-kracht op het gebied van doelen, beleidsthema's en activiteiten. Op basis van de uitgangspunten zijn een missie, hoofddoelstelling en strategie geformuleerd.

- Missie: "Met G-kracht stimuleren we de werkgelegenheid via activiteiten gericht op het direct en indirect ondersteunen van werkgevers in de publieke en private sector."
- Hoofddoelstelling: "Het leveren van een bijdrage aan het bereiken van 135.000 arbeidsplaatsen in de gemeente Groningen eind 2014."

De gerichtheid op werkgevers staat dus centraal in G-kracht. Werkgevers zorgen door het in dienst nemen van mensen voor groei van de werkgelegenheid. Tegelijkertijd biedt werk de mogelijkheid om iets op te bouwen en te participeren, wat leidt tot de zelfontplooiing, verheffing en emancipatie van groepen en individuen. Om de doelstelling te realiseren, jaagt de gemeente met G-kracht ontwikkelingen aan, brengt partijen bij elkaar, verleent diensten, schept de juiste (fysieke) randvoorwaarden en zorgt zo voor een goed ondernemingsklimaat.

Strategie

Het nastreven van de hoofddoelstelling vindt plaats door een strategie die uiteenvalt in drie deelprogramma's:

- **Groningen Piekt**, met een focus op de onderscheidende Groningse kennisclusters (groene) energie en gezond oud worden. Deze clusters worden ondersteund door innovatieve ICT, sensortechnologie, internationale contacten en het aantrekken van talent/kenniswerkers.
- **Bedrijvig Groningen**, gericht op het faciliteren van bestaande bedrijven en instellingen. Dat doen we via het verlenen van diensten op maat, het revitaliseren van werklocaties, het stimuleren van starters, wijk economie, microfinanciering en het bij elkaar brengen van creativiteit en ondernemerschap.

G-kracht.

- **Gastvrij Groningen**, gericht op het aantrekken van bezoekers (via versterken binnenstad en versterken toerisme) en talenten/kenniswerkers.

De deelprogramma's hebben een nauwe onderlinge samenhang en zijn bovendien met elkaar verbonden door de thema's talent en duurzaamheid.

Ambities en middelen.

Het ambitieniveau voor de komende jaren is hoog. Om de economische kansen in de deelprogramma's daadwerkelijk te verzilveren en extra investeringen in de stedelijke economie los te trekken is een jaarlijks bedrag van ruim 3 miljoen euro nodig. Door het wegvallen van de Economische Pijler uit het Grote Stedenbeleid van het Rijk worden wij geconfronteerd met een tekort van 1,1 miljoen euro per jaar. Dit kunnen wij, gezien het sombere meerjarenperspectief voor de komende jaren, niet als gemeente zelfstandig oplossen.

Ons college is van mening dat juist in tijden van economische tegenwind de lokale overheid moet blijven investeren in een aantrekkelijk vestigings- en ondernemersklimaat. Daarom handhaven wij onze gemeentelijke inzet en voegen wij extra middelen toe aan het huidige budget. Wij stellen uw raad voor in ieder geval €1.180.000,-- voor de uitvoering van G-kracht in 2010 beschikbaar te stellen, te dekken uit vrijval kapitaallasten dienst-begroting RO/EZ (€681.000,--), incidenteel activiteitenbudget Nieuw Beleid 2009 (€350.000,--) en saldo reserve Stimuleringsfonds Bedrijfsvestigingen (€149.000,--). Daarnaast vangen wij de formatie en werkbudget voor projecten vanuit de diensten OCSW en SoZaWe (totaal €250.000,--) op binnen de reguliere begroting. De komende maanden zullen wij bezien of en in hoeverre wij het nu beschikbare budget kunnen aanvullen met externe middelen, of door verbindingen te leggen met het Akkoord van Groningen, het duurzaamheidsprogramma of de middelen voor werkdeel SoZaWe. Daarnaast hebben wij voorgesteld, in het kader van de nieuwbouw dienst SoZaWe, 1 miljoen euro ter stimulering van de werkgelegenheid in de binnenstad vrij te maken. Wij betrekken het deelprogramma 'Gastvrij Groningen' bij de uitkomsten van het onderzoek naar effectieve maatregelen (uitgevoerd door Ecorys).

Wij zullen binnen het programma de meeste kansrijke onderwerpen en activiteiten prioriteren, samen met de bijdrage voor de instandhouding van die activiteiten die van groot belang zijn voor het economisch functioneren van de stad. In het najaar voor de behandeling van de gemeentebegroting zal de jaarschijf G-kracht 2010 aan uw raad worden voorgelegd. Voor de daaropvolgende jaren zal de voeding van het economisch programma vastgelegd moeten worden in het collegeprogramma.

INHOUDSOPGAVE

1.	INLEIDING	5
2.1	Doelrealisatie	6
2.2	Invloed vanuit het EBP: een kwantitatieve onderbouwing	7
2.3	Invloed vanuit het EBP: de gemeentelijke rol.....	8
2.4	Betekenis voor G-kracht.....	9
3.	ANALYSE	11
3.1	Trends en ontwikkelingen	11
3.2	SWOT-analyse	12
3.3	Betekenis voor G-kracht.....	14
4.	MISSIE, HOOFDDOEL EN STRATEGIE	15
4.1	Missie.....	15
4.2	Hoofddoelstelling en strategie.....	15
5.	UITWERKING VAN DE DEELPROGRAMMA'S	18
5.1	Deelprogramma 1: Groningen Piekt.....	18
5.1.1	<i>(Groene) energie</i>	18
5.1.2	<i>Gezond oud worden</i>	20
5.2	Deelprogramma 2: Bedrijvig Groningen.....	21
5.2.1	<i>Werklocaties</i>	22
5.2.2	<i>Bevorderen ondernemerschap</i>	23
5.2.3	<i>Creatief ondernemerschap</i>	24
5.3	Deelprogramma 3: Gastvrij Groningen.....	25
5.3.1	<i>Versterken binnenstad</i>	25
5.3.2	<i>Binden en boeien van talent / kenniswerkers</i>	26
5.4	Totaalprogramma	27
6.	MONITORING	29
7.	MIDDELEN.....	30

1. INLEIDING

De gemeente Groningen werkt aan een 'nieuw' economisch meerjarenprogramma voor de periode 2010 tot en met 2014. Dit programma volgt het Economisch Business Plan 'Stad aan de Slag' op, dat loopt van 2005 tot en met 2009. Via het EBP is in de achterliggende periode jaarlijks 2,1 miljoen euro geïnvesteerd in de stimulering van de lokale economie. Ook de komende jaren wil de gemeente een krachtige impuls geven aan de economische ontwikkeling van de stad.

We merken op dat het niet een geheel *nieuw* programma betreft. In het programma voor 2010-2014 continueren we veel beleidsthema's die in het verleden zijn ingezet. We zetten deze, al dan niet in aangepaste vorm, voort omdat deze goede resultaten hebben opgeleverd, omdat er anders sprake zou zijn van discontinuïteit in beleid, of omdat het typische gemeentelijke taken betreft. Het vernieuwende in het programma 2010-2014 is een duidelijke focus. De veelheid aan doelen, indicatoren, beleidsthema's en activiteiten in het voorgaande programma leidde tot versnippering van aandacht en inzet. Een duidelijke focus met één hoofddoel en drie deelprogramma's zal leiden tot een krachtiger inzet met meer effectiviteit.

Bij de ontwikkeling van het programma is een procesmatige aanpak gevolgd, waarbij de raad heeft aangegeven 'aan de voorkant' betrokken te willen zijn. Aan de hand van drie stappen (presentaties in december 2008, expert meeting in februari 2009 en een opiniërende bespreking in april 2009) heeft de raad richtinggevende uitspraken gedaan voor de beleidsontwikkeling. Die uitspraken hebben we in dit eerste concept verwerkt. Ook is op meerdere momenten input verkregen vanuit het college, het Akkoord van Groningen, gemeentelijke diensten/afdelingen en een aantal externe partijen. Dit alles leidt tot een document dat we nu in bredere kring met externe partijen willen bespreken. De op- en aanmerkingen zullen worden meegenomen bij de verdere uitwerking naar een definitief beleidsplan voor de periode 2010-2014.

Voor dit meerjarenprogramma hebben we gekozen voor de naam **G-kracht**. G-kracht is een natuurkundige term waarmee (zwaartekracht)versnelling wordt aangeduid. In overdrachtelijke zin staat 'onze' G-kracht dan ook voor de kracht van **G**roningen en voor een versnelling van de economische ontwikkeling van Groningen. De naam staat voor **G**roei en **G**eluk, voor de focus op **G**ezond oud worden en **G**roene energie. G-kracht staat ook voor de kracht van onze economisch sterke punten de **G**rote Markt, **G**asunie, **G**asterra en de **G**roningse kenninstellingen en voor **G**astvrij **G**roningen: het aantrekken van bezoekers en talent.

2. TERUGBLIK ECONOMISCH BELEID 2005-2009

Bij de vormgeving van G-kracht bouwen we deels voort op de ervaringen en resultaten van de afgelopen beleidsperiode. In dit hoofdstuk een terugblik op het gevoerde beleid. We gaan in 2.1 in op de vraag in hoeverre de geformuleerde doelen 2008 zijn gerealiseerd. Daarna gaan we in op de vraag welke invloed het EBP heeft gehad op de resultaten. Eerst doen we dat in 2.2 via een zo kwantitatief mogelijke onderbouwing, vervolgens in 2.3 via een toelichting op de rol die we vanuit het EBP hebben gespeeld. Tot slot is in 2.4 de betekenis van deze terugblik op de vormgeving van G-kracht beschreven.

2.1 Doelrealisatie

In het EBP zijn drie hoofddoelstellingen geformuleerd. Aan deze hoofddoelstellingen zijn subdoelen en indicatoren gekoppeld die we voor een deel zijn overeengekomen met het rijk in het kader van het Grote Steden Beleid. Gezien de grote hoeveelheid subdoelen en indicatoren, volstaan we hier met een toelichting op het behalen van de belangrijkste resultaten. Voor meer gedetailleerde informatie verwijzen we naar de bijlage.

Hoofddoel 1: Een stad met meer werk en minder werkloosheid.

De werkgelegenheid heeft zich krachtig ontwikkeld. Het aantal arbeidsplaatsen heeft zich de laatste drie jaren sterk hersteld tot ruim 132.000 werkzame personen (EBP-doel was 129.000). Daarmee is het faseverschil met het landelijk gemiddelde nagenoeg ingelopen. In de sectoren die in het EBP als kansrijk werden aangemerkt (ICT, life sciences, energie en toerisme) is een bovengemiddelde werkgelegenheidsgroei gerealiseerd: 5,9% tegenover 3,4% gemiddeld.

Door een meer dan gemiddelde economische groei is de werkloosheid in de afgelopen jaren sterk gedaald in Groningen naar 7.717 niet-werkende werkzoekenden (EBP-doel was < 8.500). De afname van de werkloosheid is in Groningen veel krachtiger geweest dan het landelijk of regionaal gemiddelde. Ook het doel van het aantal bijstandsccliënten tot 65 jaar is met 7.294 begin 2009 bijna gehaald (streefcijfer < 7.261). Enerzijds is hier sprake van een landelijke tendens; anderzijds is het aandeel langdurig werklozen logischerwijs toegenomen als gevolg van een forse uitstroom van het aantal beter bemiddelbare werkzoekenden.

Hoofddoel 2: Een stad met een uitstekend vestigingsklimaat.

In de achterliggende jaren heeft Groningen eveneens een krachtige ontwikkeling doorgemaakt wat het aantal bedrijfsvestigingen betreft. Groningen groeide de afgelopen vier jaar met 21% fors sneller dan het landelijk gemiddelde van 16%. Ook het aantal startende bedrijven is de achterliggende periode fors gestegen in Groningen. Het doel van minimaal 700 starters per jaar is ruimschoots gehaald. Het aantal starters is van 1.180 tot 1.738 toegenomen (stijging 47%).

Voor het aantal hectares gerevitaliseerd bedrijventerrein is geen gekwantificeerde doelstelling opgenomen, hoewel we in het kader van het GSB-convenant met het Rijk hebben afgesproken minimaal 50 ha te revitaliseren voor eind 2009. Dat is gelukt: van 2004 t/m 2008 zijn via Terreinwinst revitaliseringsprojecten uitgevoerd op de terreinen Hoendiep, Euvelgunne en Ulgersmaweg met een totale omvang van 180 ha. Bovendien is de het grootste revitaliseringsproject Winschoterdiep/Eemskanaalzone momenteel in uitvoering met een totale omvang van 200 ha.

Hoofddoel 3: Een stad waarin iedereen meedoet.

Ten aanzien van de positie van de binnenstad is de beoogde groeivoet van jaarlijks 1% meer bezoekers niet gehaald. Het aantal binnenstadbezoekers ligt in 2008 op hetzelfde

G-kracht.

niveau als in 2004. De groei in de tussenliggende jaren kan worden toegeschreven aan de uitverkiezing als de Beste Binnenstad en aan een sterke marketing en promotie van de stad.

Vanuit het oogpunt van werkgelegenheid is de omzet in de binnenstad minstens zo belangrijk. Het doel omtrent een jaarlijkse toename van 2% is gerealiseerd. In de afgelopen vijf jaar bedroeg de omzetgroei gemiddeld 6,3%. De binnenstad blijft, met jaarlijks ruim 30 miljoen bezoekers die gezamenlijk bijna 1 miljard euro uitgeven, dan ook een belangrijke bijdrage leveren aan de Groningse economie.

2.2 Invloed vanuit het EBP: een kwantitatieve onderbouwing

De effecten van het gemeentelijk beleid op de economie van de stad zijn moeilijk te meten. Hierbij is overigens een onderscheid te maken tussen indicatoren die de gemeente in sterke mate onder controle heeft (bijv. hectares gerevitaliseerd bedrijventerrein) en indicatoren die worden beïnvloed door een complex van factoren (bijv. werkgelegenheid). Vooral deze tweede en meest relevante categorie is volgens wetenschappers moeilijk te meten.

“De effecten van het EZ-beleid op de economie van de stad zijn moeilijk goed te meten, maar dat wil niet zeggen dat je niets moet doen.”

Prof.dr. Jouke van Dijk tijdens expertmeeting raadscommissie Werk en Inkomen, 11-02-2009.

Toch valt er wel iets over de effecten te zeggen. We geven hier een zo kwantitatief mogelijke onderbouwing van de invloed op het belangrijkste doel van het economische beleid: de ontwikkeling van de werkgelegenheid. De relatie die gelegd kan worden tussen investeringen en werkgelegenheid, vormt hierbij ons uitgangspunt: elke 100.000 euro leidt tot één nieuwe arbeidsplaats¹. We zullen onderstaand toelichten dat de initiële investeringen uit het EBP hebben bijgedragen aan 2.000 nieuwe arbeidsplaatsen.

Actieve subsidieverwerving

Vanuit het EBP is een veelvoud aan externe subsidiebronnen gegenereerd. Onder het motto ‘met klein geld groot geld maken’ is in de periode 2001-2009 in totaal circa 90 miljoen euro subsidie naar de stad gevloeid. Tellen we hier de investering van 10 miljoen euro EBP-middelen bij, dan is sprake van (afgerond) 100 miljoen euro overheidsinvesteringen.

Financieringsbron	Bedrag
Economisch Business Plan 2005-2009:	
Gemeentelijk deel	5 mln
GSB-deel	5 mln
Externe financiering (2001-2008):	
SNN ruimtelijk	40 mln
SNN kennis/MKB	40 mln
ESF (scholing werkenden)	6 mln
Ministerie EZ (revitalisering)	5 mln
Interreg	0,5 mln
Totaal	101,5 mln euro

Private vervolginvesteringen

Ook is een groot aantal kengetallen benoemd die per beleidsactiviteit aangeven tot welke private vervolginvesteringen (‘hefboomwerking’) dit leidt². Zo leidt elke geïnvesteerde

¹ Bron: Economisch onderzoeksbureau EIM in opdracht van het Ministerie van Economische Zaken, 2009.

² Idem.

G-kracht.

publieke euro in ondernemerschap bijvoorbeeld tot 2,09 euro private vervolginvesteringen; voor revitalisering is dit bijvoorbeeld 0,43 euro. Gemiddeld leidt 1 publieke euro tot circa 1 euro aan private investeringen.

Met een relatief beperkt eigen budget hebben we dus zowel private investeringen aangemoedigd alsook omvangrijke subsidiebronnen weten aan te boren. Met een gemiddelde hefboomwerking ('multiplier') van 1 leidt 100 miljoen euro overheidsinvesteringen tot 100 miljoen euro aan private investeringen daar bovenop. Als elke 100.000 euro leidt tot één nieuwe arbeidsplaats, dan leidt het totaal van 200 miljoen euro aan investeringen tot 2.000 nieuwe arbeidsplaatsen.

2.3 Invloed vanuit het EBP: de gemeentelijke rol

In deze paragraaf lichten we aan de hand van de rollen die de gemeente vanuit het EBP heeft vervuld toe welke invloed het EBP heeft gehad op de economie van de stad. In de vorige paragraaf is de rol van **subsidieverwerfer** al aan de orde geweest. Onderstaand gaan we in op de rollen van actieve initiator, ondersteuner en dienstverlener.

Vanuit het EBP is de gemeente een **actieve initiator** (anjager) geweest bij een aantal belangrijke ontwikkelingen zoals Terreinwinst, Energy Valley, Groningen Congres Bureau, Marketing Groningen, het Ondernemerstrefpunt, het instellen van een Bedrijvenloket (in samenwerking met de Belastingdienst en de Kamer van Koophandel), Aanbod Verbreding Binnenstad en een excellente ICT-infrastructuur, waaronder een rechtstreekse trans-Atlantische glasvezelverbinding en datahotel. De gemeente heeft in nagenoeg alle gevallen ook andere partijen weten te mobiliseren om mee te doen aan c.q. mee te investeren. Voor een deel van de initiatieven geldt dat deze na een aantal jaren zijn overgedragen op andere partijen.

Mede door de inzet van het marketinginstrument **Energy Valley** – waarvan de gemeente Groningen als een van de 'founding fathers' kan worden aangemerkt – zijn we erin geslaagd om het energiecluster op de agenda te krijgen. Het energiecluster heeft namelijk vanuit het kabinet de erkenning verworven als één van de Pieken in de Delta waarmee Noord-Nederland zich onderscheidt in nationaal en internationaal opzicht. Op energiegebied zullen in het noorden in de komende jaren enkele honderden projecten met een totale investeringsomvang van 15 miljard euro worden gerealiseerd. *Bron: NOM.*

Omgekeerd is de gemeente ook ingesprongen op initiatieven van derden, die als kansrijk voor de lokale economie worden gezien. Daarbij zijn ook initiatieven van strategische partners, met name de partners van Het Akkoord van Groningen (: de Rijksuniversiteit, de Hanzehogeschool en het UMCG), in beeld gekomen. Gekeken is op welke wijze de gemeente in deze initiatieven als (actieve) **ondersteuner** kan fungeren in termen van geld, menskracht, kennis en contacten. Voorbeelden hiervan zijn het Kennisconversiefonds, de Groningen Internet Exchange (GN-IX), de organisatie van Startersdagen en de realisatie van verschillende incubatorvoorzieningen voor startende ondernemingen, zoals YEAH en Studententerprise.

Vanuit het EBP is ook invulling gegeven aan de rol van de gemeente als **dienstverlener** in de richting van het bedrijfsleven. Daarmee willen we het ondernemings- en vestigingsklimaat verbeteren zodat werkgevers zich hier graag vestigen en ook gevestigd willen blijven. We faciliteren individuele bedrijven via ons Bedrijvenloket en door werkgevers actief te bezoeken. Hierbij gaat het vaak om adviezen of dienstverlening bij vraagstukken over bijvoorbeeld huisvesting of personeel. De account managers vormen

G-kracht.

voor veel ondernemers dé ingang voor gemeentebrede dienstverlening. In de rol van dienstverlener richten we ons ook op het bevorderen van ondernemerschap en het faciliteren van starters. Via o.a. banenbeurzen en projecten als Hoogvliegers in de Wijk besteden we hierbij extra aandacht aan het stimuleren van werkzoekenden, waaronder laaggeschoolden, jongeren en allochtonen.

In mei 2008 is de nieuwe vestiging van **Saturn** in Groningen geopend. De vestigingsdirecteur heeft de gemeente gevraagd te ondersteunen op het gebied van de werving en selectie van personeel en hem door de procedures voor de benodigde vergunningen (locatie, verbouwing en openingsfeest) te loodsen. Uiteindelijk hebben circa 45 werkzoekenden uit de stad en de regio via Groningen Wérkt een baan gevonden bij Saturn.

2.4 Betekenis voor G-kracht

De ervaringen en resultaten van de afgelopen beleidsperiode leiden tot een aantal uitgangspunten voor de vormgeving van G-kracht:

De veelheid aan hoofddoelen, subdoelen en indicatoren – en daaraan gekoppeld de vele beleidsthema's en activiteiten in het EBP – leidt tot versnippering van aandacht en inzet. Het aanbrengen van focus in G-kracht zal leiden tot een krachtiger inzet met meer effectiviteit. Het unieke, onderscheidende vermogen van Groningen laten we bijvoorbeeld leidend zijn bij de keuze voor een beperkt aantal kennissectoren.

We willen onverkort vasthouden aan de rollen die we vanuit het EBP hebben vervuld. De rollen van subsidieverwerver en verlener, actieve initiator, ondersteuner en dienstverlener zijn onderling nauw verweven en versterken elkaar. Dat betekent dat de rol vanuit G-kracht varieert van het reactief en proactief verlenen van diensten, het ontwikkelen van projecten (o.m. werklocaties en kennisprojecten), het bij elkaar brengen van partijen, het opzetten van netwerken en het inbrengen van kennis tot het aantrekken van groot geld met een beperkt eigen budget.

Vanuit G-kracht willen we vooral aansluiten bij de vraag- c.q. werkgeverskant van de economie. Daarmee willen we bijdragen aan een positieve ontwikkeling van de werkgelegenheid. Ook zelfstandig ondernemerschap kan hieraan bijdragen. Ongeacht maatschappelijke afkomst, opleiding of inkomen kan een eigen onderneming een middel zijn om te participeren. Daarom willen we ons bij het stimuleren en faciliteren van starters ook richten op werkzoekenden en bijstandsccliënten; op laaggeschoolden, jongeren en allochtone ondernemers in het bijzonder.

Ten aanzien van subsidieverwerving geldt dat er in toenemende mate een beroep op de stad wordt gedaan om in het verlengde van Het Akkoord van Groningen kennisprojecten mee te financieren. Het beschikbaar komen van miljoenen tot tientallen miljoenen euro's subsidie uit Brussel en Den Haag wordt afhankelijk gemaakt van financiering uit stad en provincie. Via

G-kracht willen we een belangrijke bijdrage leveren aan het beschikbaar komen van groot geld voor strategische projecten van de Groningse kennisinstellingen.

Er is een aantal projecten vanuit het EBP aangejaagd die als voorbeeld dienen voor de inzet vanuit G-kracht. Naar analogie van Energy Valley willen we dergelijke clustervorming ook realiseren voor Gezond oud worden. Ook het 'lostrekken' van projecten als het Carbohydrate Competence Center en Business Generator willen we in G-kracht borgen.

G-kracht.

Bij initiatieven als Marketing Groningen en het Groningen Congres Bureau, is er in het EBP voor gekozen deze na een aantal jaren over te dragen op andere partijen en deze 'los te weken' van de gemeentelijke organisatie. Overigens is nog wel structurele gemeentelijke financiering nodig voor Marketing Groningen en het Groningen Congres Bureau. We gaan voor de komende beleidsperiode bekijken of we initiatieven zoals het Ondernemerstrefpunt soortgelijk kunnen benaderen. Tot slot willen we Terreinwinst continueren. De initiatieven die vanuit Terreinwinst worden genomen, leiden tot concrete verbeteringen van het ondernemingsklimaat en daarmee tot waardering van – en draagvlak bij – bedrijvig Groningen. De succesvolle werkwijze willen we in de komende beleidsperiode kopiëren naar de aanpak van (verouderde) kantoor- en kennislocaties.

3. ANALYSE

Uit de terugblik zijn uitgangspunten voor de vormgeving van G-kracht naar voren gekomen. Daarnaast is het van belang aandacht te besteden aan belangrijke algemene trends en ontwikkelingen (3.1) en aan meer specifieke sterke en zwakke punten en kansen en bedreigingen voor de Groningse economie (3.2). Op basis hiervan formuleren we een missie, hoofddoelstelling en strategie.

3.1 Trends en ontwikkelingen

Kennisintensivering

Steeds meer wordt erkend dat kennis een belangrijke concurrentiefactor is voor bedrijven en instellingen. Kennisintensivering en -circulatie zijn essentieel om als stad of regio concurrerend te blijven. Het bevorderen van de kenniseconomie komt om die reden steeds meer centraal te staan in het beleid van de EU, van Nederland en van de regio.

Vergrijzing

Vergrijzing zal zich in de toekomst voortzetten. Deze ontwikkeling biedt economische kansen, zoals in de zorg en de toeristische sector. Ook dienen zich fundamentele kennisvragen aan op het gebied van ouderdom en gezondheid. Anderzijds wordt verwacht dat er tekorten aan personeel zullen ontstaan. Vergroting van de arbeidsparticipatie en scholing blijft om die reden een belangrijke uitdaging.

“De gemeente moet inzetten op participatie, scholing en wonen. Na de kredietcrisis is iedereen weer nodig vanwege de vergrijzing. Een goed arbeidsaanbod gaat de lange termijn groei bepalen.”

Prof. dr. J. van Dijk tijdens expertmeeting van de Raadscommissie Werk en Inkomen, 11-2-2009.

‘Human capital’ wordt de belangrijkste concurrentiefactor

De beschikbaarheid van voldoende en goed opgeleide arbeidskrachten is essentieel voor de groeimogelijkheden van ondernemingen. Bedrijven en (onderzoeks)instellingen die erin slagen voldoende arbeidskrachten aan zich te binden en te houden, hebben betere perspectieven.

Voortschrijdende ontwikkeling van de netwerkeconomie

Bedrijven handelen steeds meer in (internationale) netwerken. Dit geldt ook voor onderzoeksinstituten. Wetenschappers opereren meer en meer in (internationale) consortia van kennisinstellingen en bedrijven. Economisch beleid volgt deze ontwikkeling. Het ‘triple helix’-concept, waarbij bedrijven, kennisinstellingen en overheden gezamenlijk initiatieven ontplooiën, wint aan belang.

Onderscheidend vermogen bij toerisme en leisure steeds belangrijker

Door welvaartsstijging neemt het vrij besteedbaar inkomen nog steeds toe. Dit biedt kansen. Echter de concurrentie om toeristen tussen regio’s wordt heviger. Traditionele promotie is niet meer voldoende. Onderscheidend vermogen is steeds meer bepalend voor het economisch profiteren van de aantrekkingskracht van een stad. Het bedienen van ‘nichemarkten’ via cultuurtoerisme en aansprekende evenementen zal aan betekenis winnen.

G-kracht.

Duurzame energie

Fossiele brandstoffen raken op. Energieprijzen stijgen sterk in perioden van hoogconjunctuur. Ook leiden ze tot klimaatverandering en maken ze de westerse wereld afhankelijk van de grillen van de internationale politiek. Deze ontwikkelingen noodzakten tot een versterkte inzet op duurzame energie.

ICT

Belangrijke ontwikkeling op het gebied van ICT is de enorme groei aan data en daarmee de toename van de vraag hoe hier bruikbare informatie uit te halen. Ook is er de toenemende wens om 'always connected' te zijn.

Neerwaartse economische ontwikkeling

Er is een periode van economische krimp aangebroken. Nog onduidelijk is hoe lang deze gaat duren en wat het effect voor Groningen zal zijn. De verwachting is een afname van de werkgelegenheid voor de korte termijn.

3.2 SWOT-analyse

In deze paragraaf is een aantal sterke en zwakke punten en kansen en bedreigingen geïventariseerd. Na het schematisch overzicht wordt een aantal elementen toegelicht die we van belang achten voor G-kracht.

Groningen beschikt met de Rijksuniversiteit, het UMCG en de Hanzehogeschool Groningen over sterke kennisinstellingen die het fundament zijn van de regionale kenniseconomie. Zij bieden werk aan 16.500 mensen en leiden een steeds groter aantal (internationale) studenten op. De grens nadert 50.000 studenten – een enorm potentieel aan kenniswerkers. De aanwezige **kennisinfrastructuur** vormt in potentie een in belang toenemende vestigingsvoorwaarde voor bedrijven. Zij profiteren van de kennis, technologie en talent van de kennisinstellingen.

Spin-off bedrijven ontstaan door de toegenomen aandacht voor valorisatie van wetenschappelijk onderzoek, aandacht voor ondernemerschap tijdens opleidingen en incubators. Een uitdaging is de kansen die ontstaan beter te benutten door een betere koppeling tussen **kennis en ondernemerschap**.

Groningen heeft een sterke onderscheidende positie op het gebied van **energie**. Het cluster rondom **gezond oud worden** (healthy ageing) is in opbouw. Belangrijke actoren en infrastructurele voorzieningen zijn in de regio Groningen gevestigd. Dit brengt een dynamiek met zich mee die de landsgrenzen overstijgt.

Groningen onderscheidt zich van andere steden met een **unieke ICT-infrastructuur**. Er is een transatlantische glasvezelverbinding en een hoogwaardig datacentrum. Deze is gekoppeld aan een Internet Exchange (GN-IX) en aan het glasvezelnet Community Network Groningen. Een andere belangrijke ontwikkeling is een stadsdekkend draadloos netwerk. De mogelijkheden van dergelijke innovatieve technologieën zijn talloos en maken ontwikkelingen in de kennissectoren mogelijk.

Hoewel Groningen haar achterstand tot het landelijk gemiddelde heeft weggewerkt, blijkt dat de waardering als **MKB-vriendelijke gemeente** is gedaald. Dit vormt aanleiding om de communicatie met en bedrijfsbezoeken aan het zittende bedrijfsleven te intensiveren.

Er is, gezien het arbeidsaanbod, in beperkte mate werk voor laaggeschoolden. Intensivering van de regionale samenwerking bij het arbeidsmarktbeleid ligt voor de hand. Groningen kan in de **regio** fungeren als leverancier van laaggeschoolden voor de industrie, maar ook als leverancier van kennis en expertise. Als belangrijk voorbeeld noemen we hier de energieontwikkelingen in de Eemshaven.

G-kracht.

De **binnenstad** vormt het visitekaartje van Groningen. Dit geldt voor dagjesmensen, toeristen en cultuurliefhebbers maar ook voor (talentvolle) studenten. De binnenstad zal aantrekkelijker worden door grote projecten zoals het Forum, maar eerst dreigt door deze bouwopgaven een daling van de bezoekersaantallen, bestedingen en werkgelegenheid en ontevredenheid bij de ondernemers. Een andere bedreiging voor de positie van de binnenstad is de **bedrijfsopvolging** in de detailhandel. Het gaat hierbij ook om speciaalzaken die bijdragen aan een onderscheidend winkelaanbod.

Sterkten: <u>Economische structuur</u> Sterke kennisinstellingen en bedrijven in de sectoren energie en gezond oud worden Goed ontwikkelde ICT- en kennisinfrastructuur Beperkt conjunctuurgevoelig door dienstensector Bedrijvendynamiek (veel starters) Vijfde congresstad van Nederland <u>Arbeidsmarkt</u> Groeïende, relatief jonge beroepsbevolking Relatief ruim arbeidsaanbod <u>Ondernemingsklimaat</u> Nabijheid Eemshaven, Groningen Airport Eelde en Duitsland/Noordoost-Europa Aantrekkelijke binnenstad Beschikbaarheid hoogwaardige werklocaties	Zwakten: <u>Economische structuur</u> Weinig R&D in bedrijven Weinig grote bedrijven/hoofdkantoren <u>Arbeidsmarkt</u> Weinig werk voor laaggeschoolden Wegtrekken afgestudeerden <u>Ondernemingsklimaat</u> Uitstraling verouderde kantorenlocaties Daling waardering Groningen als MKB-vriendelijke gemeente Beschikbaarheid durfkapitaal
Kansen: <u>Economische structuur</u> Kennisonwikkeling en -toepassing energie en gezond oud worden Meer inzet op kennisvalorisatie, kennistransfer, (door)starters Koppeling ICT aan kennissectoren Koppeling creativiteit aan gevestigde bedrijven Uitbouw zakelijk toerisme <u>Arbeidsmarkt</u> Concentratie kennispotentieel: 50.000 studenten Profilering aantrekkelijke stad voor talent Arbeidsmarktbenadering in regionale context <u>Ondernemingsklimaat</u> Verbetering bereikbaarheid door aanpak Zuidelijke Ringweg en Kolibri Afspraken in Regiovisie-verband voor	Bedreigingen: <u>Economische structuur</u> Concentratie/schaalvergroting Wegtrekken maakindustrie Toenemende filialisering: besluitvorming buiten de regio Bedrijfsopvolging <u>Arbeidsmarkt</u> Toenemende strijd om kenniswerkers Vergrijzing: vervangingsvraag, personele tekorten <u>Ondernemingsklimaat</u> Ruimte op middellange termijn voor economische activiteiten Afbouw subsidies vanuit Rijk/Europa Toenemende congestie Binnenstad op de schop

G-kracht.

huisvesting extensieve bedrijvigheid
Verruiming bestemmingsplannen om
gemengde bedrijvigheid te kunnen
huisvesten
Versterken binnenstad ook via
ontwikkelingen buiten de diepenring
(Sontplein, Damsterdiep)

Schaalvergroting detailhandel: verschraling
wijkwinkelcentra

Met jaarlijks ruim 50.000 bezoekers aan internationale, meerdaagse congressen is het **zakelijk toerisme** van belang voor de stedelijke economie³. Versterking van het zakelijk toerisme kan worden bevorderd door een verbinding te leggen met energie en gezond oud worden, wat ook bijdraagt aan de (inter)nationale positionering van beide clusters.

Groningen kent een relatief jonge en hoogopgeleide beroepsbevolking die bovendien groeiende is. Dit terwijl het omliggende gebied juist met een afname van de beroepsbevolking te maken krijgt. Zoals we in de vorige paragraaf zagen, wordt de beschikbaarheid van personeel de belangrijkste concurrentiefactor. Veel **afgestudeerden vertrekken** naar andere regio's. Groningen slaagt er in beperkte mate in om (de meer kapitaalkrachtige) afgestudeerden aan zich te binden.

3.3 Betekenis voor G-kracht

De algemene trends en ontwikkelingen en de SWOT-analyse leiden tot onder meer de volgende uitgangspunten voor G-kracht:

- Een focus op (groene) energie en gezond oud worden. Ondersteuning van deze sectoren door ICT, sensortechnologie, internationale contacten en het aantrekken van talent/kenniswerkers;
- aandacht voor het behoud en versterking van het zittende bedrijfsleven en starters via proactieve dienstverlening;
- accentverschuiving revitalisering: van bedrijventerreinen naar verouderde kantorenlocaties;
- naast aandacht voor het economisch functioneren van de binnenstad ook aandacht voor het bevorderen van ondernemerschap in de wijken;
- vanuit vraagzijde bijdragen aan het arbeidsmarktbeleid in een regionale context.

³ Op de nationale ranglijst moet Groningen alleen Amsterdam, Noordwijk, Den Haag en Maastricht nog voor laten gaan. Voor de start van het Groningen Congres Bureau stond Groningen nog op een twaalfde plaats. Bron: Groningen Congres Bureau.

4. MISSIE, HOOFDDOEL EN STRATEGIE

4.1 Missie

G-kracht stimuleert werkgelegenheid via activiteiten gericht op het direct en indirect ondersteunen van werkgevers in de publieke en private sector.

De gerichtheid op **werkgevers** staat centraal in G-kracht. Immers, werkgevers zorgen door het in dienst nemen van mensen voor groei van de werkgelegenheid. Werk biedt tegelijkertijd de mogelijkheid iets op te bouwen en te participeren, wat leidt tot de zelfontplooiing, verheffing en emancipatie van groepen en individuen. Met G-kracht jaagt de gemeente ontwikkelingen aan, brengt partijen bij elkaar, verleent diensten, schept de juiste (fysieke) randvoorwaarden en zorgt zo voor een goed ondernemingsklimaat. Binnen dit klimaat kunnen bedrijven en instellingen zich ontwikkelen, wat leidt tot het behouden van werkgelegenheid en het creëren van nieuwe werkgelegenheid. Dit doen zij echter in een economie die in toenemende mate internationaal georiënteerd is en snel verandert.

Naast het stimuleren van de werkgelegenheid via werkgevers, vormt het terugdringen van de werkloosheid een belangrijke doelstelling van de stad. Hier ligt het aangrijpingspunt voor beleid primair bij (potentiële) werknemers; het toeleiden van mensen naar werkgelegenheid. Sommige groepen moeten hier actiever bij geholpen worden. Economisch beleid en sociaal beleid zijn daardoor nauw met elkaar verbonden en aanvullend. Beiden zijn nodig voor een sterke en sociale stad waar iedereen actief is.

De vraag naar en het aanbod van menselijk kapitaal binnen de stad zijn niet automatisch op elkaar afgestemd. En de arbeidsmarkt houdt zich niet aan administratieve grenzen. Mede daarom is het van belang het economisch beleid in een **regionale context** te zien. Groningen is economische motor van de regio. Dit blijkt ondermeer uit de sterke inkomende werkpand (60.000 per dag) die voor een belangrijk deel uit het gebied van de regiovisie Groningen-Assen komt. Ook de Eemshaven met de energiegerelateerde ontwikkelingen en Groningen als kennisstad hebben een wederzijds belang. Groningen is het kennisknooppunt voor geheel Noord-Nederland op de gebieden energie en gezond oud worden. Hierdoor geldt: wat goed is voor Groningen, is goed voor de regio en omgekeerd. Beleid dat direct leidt tot een groei van bedrijven in de regio, kan indirect leiden tot daling van de werkloosheid in de stad als gevolg van een toename van bestedingen en daarmee werkgelegenheid in de stad.

4.2 Hoofddoelstelling en strategie

Het leveren van een bijdrage aan het bereiken van 135.000 arbeidsplaatsen eind 2014.

Deze doelstelling wordt nagestreefd door een strategie die uiteenvalt in drie deelprogramma's. Deze zijn tot stand gekomen op basis van de analyse uit de voorgaande hoofdstukken. Vanuit ons streven naar hoge effectiviteit van het beleid is een stevige focus aangebracht. De deelprogramma's zijn:

- Het stimuleren van de kenniseconomie met **Groningen Piekt**;
- het verlenen van diensten aan bestaande bedrijven en instellingen via **Bedrijvig Groningen**;
- het versterken van de binnenstad en het aantrekken van talent via **Gastvrij Groningen**.

De deelprogramma's hebben een nauwe onderlinge samenhang en zijn bovendien met elkaar verbonden door de thema's **talent** en **duurzaamheid**. Het aantrekken van talent is

G-kracht.

cruciaal voor een aantrekkelijke arbeidsmarkt voor zowel de kenniseconomie als de ontwikkeling van bestaande bedrijvigheid. Aan duurzaamheid wordt invulling gegeven via bijvoorbeeld energie en revitalisering van werklocaties.

In onderstaande figuur zijn de drie deelprogramma's weergegeven. Vanwege de onderlinge samenhang vertonen de cirkels overlap.

De deelprogramma's van G-kracht schematisch weergegeven:

Groningen Piekt

De stimulering van de kenniseconomie heeft (in aansluiting op het kennisprofiel van de Rijksuniversiteit Groningen, het Universitair Medisch Centrum Groningen en de Hanzehogeschool Groningen) een scherpe focus op kennisontwikkeling, kennistoepassing en profilering van (groene) energie en gezond oud worden. Beleid gericht op innovatieve ICT die ontwikkelingen in deze speerpunten mogelijk maakt, fungeert als ondersteuner. Er is ook aandacht voor het stimuleren van ontwikkelingen op het snijvlak van technologieën. Aangezien zich hier vaak innovaties voordoen, is dit een aangrijpingspunt voor economisch beleid. Zo is er binnen Gezond Oud Worden bijvoorbeeld een duidelijke samenhang tussen sensortechnologie, ICT en life sciences.

Bedrijvig Groningen

Bestaande bedrijven en instellingen zijn het economisch kapitaal van de stad. Activiteiten die hierop zijn gericht, zijn het verlenen van diensten op maat, het revitaliseren van

G-kracht.

werklocaties, het stimuleren van starters, wijkeconomie, microfinanciering en het bij elkaar brengen van creativiteit en ondernemerschap.

Gastvrij Groningen

Dit deelprogramma is gericht op het aantrekken van zowel bezoekers als talent. Historische centra zijn bij uitstek de plaats voor vermaak, ontmoeting en toerisme en daarmee sleutel voor de stimulering van de stedelijke vrijetijdseconomie. Naast een aantrekkelijke en gastvrije binnenstad, zijn hoogwaardige kennisinstellingen en een goed ondernemingsklimaat van belang voor het aantrekken van talent.

5. UITWERKING VAN DE DEELPROGRAMMA'S

In dit hoofdstuk worden de drie genoemde deelprogramma's nader uitgewerkt. Hierbij worden tevens de verschillende rollen vanuit het economisch beleid nader toegelicht.

5.1 Deelprogramma 1: Groningen Piekt

In aansluiting op de ambities van Het Akkoord van Groningen 2.0, zetten we via *Groningen Piekt* in op het stimuleren van de kenniseconomie. Traditionele productiebedrijven vertrekken naar lage lonen landen. Om die reden zetten we in op een innovatief ondernemingsklimaat waarmee we duurzaam succesvol kunnen concurreren op internationaal niveau. We focussen in het verlengde van het Akkoord van Groningen 2.0 op twee kennisclusters waarin Groningen mede dankzij de excellente kennisinfrastructuur een veelbelovende positie heeft en waarin we duidelijk onderscheidend zijn:

1. (Groene) energie en 2. Gezond oud worden. De groeiende behoefte aan (groene) energie en het gezond oud worden zijn grote maatschappelijke thema's van de 21^e eeuw.

Uitgangspunten:

- Focus op kennisclusters waarmee Groningen zich door de aanwezigheid van kennisinstellingen en bepalende bedrijven kan onderscheiden;
- door een verdere uitbouw van de clusters en een krachtige profilering zal Groningen een aantrekkingskracht uitoefenen op onderzoeksinstituten, bedrijven en talentvolle kenniswerkers;
- er is een faseverschil tussen de clusters. Clustervorming op energiegebied is op gang gebracht en heeft geleid tot (inter)nationale herkenning en erkenning. Kennis en expertise op het gebied van Gezond oud worden is een 'verborgen schat' die nog gedolven moet worden;
- het zittende bedrijfsleven zal (in)direct meeprofiteren van de ontwikkeling van de kennisclusters, in de vorm van investeringen, een groeiende vraag naar diensten en consumptieve bestedingen
- stimuleren van kennisvalorisatie door stimuleren nieuwe bedrijven en kennisoverdracht naar bestaande bedrijven staat centraal;
- ICT en sensortechnologie zijn 'enabling technologies' om ontwikkelingen te versnellen;
- internationalisering stellen we ten dienste van de uitbouw van de Groningse kennisclusters.

5.1.1 (Groene) energie

De energie-economie omvat op dit moment 10% van de totale wereldeconomie. Energie is een belangrijke factor bij bedrijfsinvesteringen. Zowel vanuit het oogpunt van economie als klimaat zijn duurzame/groene energiebronnen nodig om onze samenleving draaiende te houden. Duurzaamheid is daarom een in belang toenemende factor bij (beleids)beslissingen bij de overheid en bedrijven. Groningen wil hier in een rol spelen.

Groningen heeft een stevige positie op het gebied van energiekennis, met name qua gastransport, gasexploratie en gastechnologie levert de regio Groningen een onovertroffen concentratie van internationaal leidende expertise (zie kader 1). Deze kennis biedt de mogelijkheid om een leidende rol te spelen in zowel de traditionele energiesector met de positie van Groningen/Noord-Nederland als aardgasrotunde voor Noordwest Europa als in het transitieproces naar een duurzame energievoorziening.

Kader 1: Fundament Energie

- Unieke spelers aanwezig: Gasunie, GasTerra, NAM, het Energy Delta Research Center van de RUG, Energy Delta Institute en RenQi (een bundeling van het researchlab van Gasunie, het Energiekenniscentrum van de Hanzehogeschool Groningen en expertise van TNO-ICT).
- Erkend speerpunt in Pieken in de Delta.
- Geïstitutionaliseerde samenwerking tussen bedrijven, kennisinstellingen en overheden via Energy Valley.
- Belangrijke ontwikkelingen energieopwekking in de Eemshaven. Groningen en Eemshaven kunnen elkaar wederzijds versterken.
- Veel potentie voor ontwikkeling nieuwe diensten (bijv. op het gebied van trading/handel en dataverkeer).
- In komende jaren zullen 350 projecten worden gerealiseerd met een totale investeringsomvang van 15 miljard euro in Noord-Nederland (bron: NOM). De Groningse economie kan hiervan veel profijt hebben.

We beogen uitbouw en versnelling van de energie kennis en bedrijvigheid zodat Groningen uitgroeit tot dé (duurzame) energiestad van Europa. Hiertoe willen we ondermeer de positie van Groningen als **groen gas-hoofdstad** uitbouwen. Dat moet ertoe leiden dat er meer productie van groene energie in Groningen plaatsvindt, dat bedrijven duurzamer ondernemen en dat er innovatieve samenwerkingsprojecten op het gebied van energie starten.

ICT en sensortechnologie zijn belangrijke 'enabling technologies' bij de ontwikkeling van dit cluster. Groningen beschikt bij zowel ICT als sensortechnologie over een sterke kennispositie waar de komende jaren fors in geïnvesteerd zal worden. Ook de ICT-infrastructuur is van hoog niveau. De sterke positie op energie en ICT/sensortechnologie bieden mogelijkheden voor economische ontwikkeling. Innovaties doen zich voor op het snijvlak van technologieën. Verdere ontwikkeling en toepassing van energie en ICT-kennis biedt mogelijkheden voor een kennisvoorsprong bij de aansturing van bijvoorbeeld decentrale energiesystemen. Op Zernike Science Park kan deze technologie verder worden ontwikkeld en toegepast. Ontwikkelingen in een dergelijk 'City Lab' zorgt voor verankering van kennis in de stad en creëert aantrekkingskracht voor nieuwe kennis en bedrijvigheid.

Ook willen we met G-kracht **nieuwe duurzame en energiezuinige technologieën** bij Groningse bedrijven introduceren. Hiermee kunnen zij hun concurrentiepositie versterken. Hier ligt een relatie met het deelprogramma Bedrijvig Groningen. In onderstaande is schematisch weergegeven hoe we het energiecluster binnen G-kracht zien, inclusief de aanpak via de twee deelprogramma's.

De gemeente wil samen met bedrijven en kennisinstellingen werken aan:

- Het stimuleren van de productie, distributie, handel en het gebruik van groene energie in Groningen;
- het versterken van de clustervorming via Energy Valley;
- het begeleiden en faciliteren van energie(ke)-starters en 'nieuw-vestigings';
- het bevorderen van de overdracht van kennis en technologie van kennisinstellingen naar bedrijven;
- (internationale) promotie van Groningen als (Groene) energiestad;
- het opbouwen van internationale energie-handelscontacten;
- het faciliteren van ondersteunende innovatieve technologie t.b.v. de (groene) energiesector;
- het stimuleren van duurzame energie onder Groningse bedrijven als onderdeel van Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen.

G-kracht.

De ambitie is activiteiten te verwezenlijken op een **Energie Business Campus**, waardoor het cluster fysiek en herkenbaar is. In dit gebied zullen energie-gerelateerd onderzoek, bedrijvigheid, duurzaam wonen en duurzame mobiliteit fysiek worden gebundeld.

De inzet vanuit G-kracht is geconcentreerd op het creëren van meerwaarde voor bedrijven. De rol hierbij is het aanjagen en ondersteunen van projecten op het gebied van met name kennisontwikkeling en -toepassing, het ontwikkelen van kennislocaties, het aantrekken van energiegerelateerde bedrijven uit binnen- en buitenland en het optimaliseren van randvoorwaarden voor het creëren van nieuwe bedrijvigheid (technostarters/spin-offs). G-kracht opereert hierbij in relatie tot ontwikkelingen in de omgeving zoals de Eemshaven, regio Groningen-Assen en de Energy Valley-regio.

5.1.2 Gezond oud worden

We worden steeds ouder, maar de jaren die we er met onze stijgende levensverwachting bij krijgen, brengen we meestal niet in goede gezondheid door. Gezond oud worden wordt met de pensionering van de babyboomgeneratie steeds belangrijker voor het betaalbaar houden van de gezondheidszorg en het langer actief blijven in het arbeidsproces.

Kennisontwikkeling en -toepassing zijn nodig om in de toekomst innovatieve mogelijkheden voor preventie, diagnostiek en behandeling van complexe ouderdomsziekten te creëren. Kennisontwikkeling is in feite het omzetten van geld in kennis, waarbij kennistoepassing (ook wel kennisvalorisatie) staat voor het omzetten van kennis in geld. Het verdienen aan kennis, dus. Een nauwe samenwerking tussen bedrijven, kennisinstellingen en overheden is hierbij een kritische succesfactor.

We willen internationale (h)erkenning bewerkstelligen van Groningen c.q. Noord-Nederland als hét centrum op het gebied van gezond oud worden. Groningen heeft inmiddels een stevig kennisfundament voor dit cluster met stevige ambities voor de komende jaren (kader 2). Hierop wordt de komende jaren voortgebouwd. De gemeente wil daarom samen met bedrijven en kennisinstellingen en andere (semi)overheden werken aan **clustervorming** en een **stevige profilering** van de regio als centrum voor Healthy Ageing. Dit is onder andere nodig om (inter)nationale publieke en private middelen te genereren voor kennisontwikkeling en -toepassing.

Kennisvalorisatie (kennistoepassing) is de grootste uitdaging waar G-kracht in samenwerking met haar partners voor staat. Deze valorisatie verloopt van het stimuleren van (techno)starters en doorstarters, via het stimuleren van de kennistransfer naar bestaande bedrijven, tot het aantrekken van nieuwe (internationale) bedrijvigheid.

Kader 2: Fundament Gezond oud worden

- Gezond oud worden/Healthy ageing is speerpunt van UMCG, RUG en Hanzehogeschool. Basis voor de uitbouw van het cluster is het European Research Institute on the Biology of Ageing van het UMCG en Life Lines de multidimensionale biodatabank waarin data verzameld worden over levensloop, gezondheid, DNA, leefgewoonten, voedingspatroon, medicijngebruik. Hiermee zullen fundamentele inzichten worden verkregen in het verouderingsproces en het ontstaan van chronische ziekten.
- de RUG richt zich met de kwalitatief sterke faculteit Wiskunde en Natuurwetenschappen en de Hanzehogeschool met het Kenniscentrum CARES ook op Gezond oud worden.
- Kennisvalorisatie via ondermeer de Business Generator Groningen komt op een hoger niveau.
- Kennisontwikkeling en –toepassing op het gebied van ICT en Sensortechnologie.
- Brede benadering van gezondheid door verbindingen met domotica, medische apparaten, life sciences, voeding en bewegen/life style.
- Zernike, UMCG-Bodenterrein en Martiniziekenhuis en omgeving zijn de kennislocaties die verder ontwikkeld worden.

Innovatieve **ICT** en **sensortechnologie** dragen bij aan de versterking van het cluster. Gezondheidsonderzoek zoals Lifelines levert enorme hoeveelheden data op die met nieuwe kennis toegankelijk en bruikbaar moet worden gemaakt. Groningen en Noord-Nederland hebben hierin via o.a. Astron Lofar een ijzersterke positie. Het streven om tot een renderend draadloos ICT-netwerk te komen, biedt mogelijkheden voor Groningen om zich te profileren en ontwikkelen als testbed voor innovatieve, maatschappelijke toepassingen en de ontwikkeling van nieuwe diensten zoals zorg op afstand.

De verdere uitbouw en ontwikkeling van het cluster kan niet zonder een **(inter)nationale profilering** van de stad Groningen als regio voor Gezond oud worden. Hiermee kunnen kenniswerkers/talenten, bedrijven en financiële middelen worden aangetrokken. Door goede internationale contacten te onderhouden met belangrijke spelers op dit terrein zullen de Groningse actoren binnen beide clusters nieuwe kansen voor uitbouw en economische spin-off kunnen genereren. De gemeente wil hen daarbij 'op maat' ondersteunen. Vanuit de Groningse Pieken dient in samenwerking met het bedrijfsleven en de (kennis)instellingen te worden gezocht naar strategische internationale partners (overheid, onderzoek, onderwijs en ondernemers). De samenwerking dient bij voorkeur te landen in concrete, internationale samenwerkingsprojecten die kunnen worden ondersteund vanuit subsidieprogramma's.

De rol van de gemeente voor de verdere ontwikkeling van dit kenniscluster is het samen met kennisinstellingen, overheden en bedrijfsleven ontwikkelen van projecten. Het verstrekken van subsidies en het ondersteunen van lobby om zodoende met relatief klein geld, groot geld aan te trekken. Andere rollen zijn het ontwikkelen van kennislocaties, het ondersteunen van het opbouwen van een regionaal en internationaal netwerk in (Noordoost-)Europa. Tot slot zal vanuit andere gemeentelijke beleidsterreinen bijgedragen moeten worden aan het versterken van Groningen als proeftuin op het gebied van gezond oud worden.

5.2 Deelprogramma 2: Bedrijvig Groningen

Via dit deelprogramma richten we ons op toekomstige, bestaande en nieuw te vestigen werkgevers in alle sectoren. We zorgen voor een ondernemingsklimaat waar werkgevers de ruimte krijgen om te kunnen ondernemen. Voor dit ondernemingsklimaat worden vanuit het economisch beleid de verschillende randvoorwaarden ingevuld, zoals

G-kracht.

voldoende en kwalitatief hoogwaardige ruimte voor bedrijfsvestigingen, een goed functionerende arbeidsmarkt, een optimaal startersklimaat en het letterlijk ruimte geven aan creativiteit. Om goed zicht te houden op ontwikkelingen binnen het Groningse bedrijfsleven en met het gemeentelijk beleid adequaat in te kunnen springen op behoeften en wensen van ondernemers, zal binnen dit programma nadrukkelijk aandacht worden besteed aan account management.

Binnen Bedrijvig Groningen zetten we in op drie thema's: 1. Werklocaties, 2. Bevorderen ondernemerschap en 3. Creatief Ondernemerschap.

Uitgangspunten:

- Bestaande bedrijven/instellingen vormen de basis voor de economie van de stad. Het faciliteren van deze basis is belangrijk voor de arbeidsparticipatie van dat deel van de beroepsbevolking dat niet direct profijt zal hebben van de kennisclusters (zoals laaggeschoolden);
- starters zijn nodig voor economische dynamiek en vernieuwingskracht. Maar ook kan een eigen onderneming het middel zijn om de eigen kansen en mogelijkheden te verwezenlijken, ongeacht maatschappelijke afkomst, opleiding of inkomen. De gemeente speelt een faciliterende rol bij het optimaliseren van het startersklimaat en het tot stand brengen van nieuwe initiatieven;
- in de toekomst zal beschikbaarheid van voldoende en juist gekwalificeerde menskracht een belangrijke factor vormen voor economische groei;
- op drie niveaus zullen we de contacten met het bestaande bedrijfsleven intensiveren, namelijk op strategisch niveau (via de uitbouw van de relaties vanuit het Akkoord van Groningen), via de bedrijvenverenigingen en op het individuele bedrijfsniveau;
- het is belangrijk om pro-actief te volgen wat er speelt binnen organisaties, om adequaat te kunnen inspringen met beleid en dienstverlening. Bij de gemeentelijke dienstverlening richting ondernemers zal een nieuw dienstverleningsconcept worden geïntroduceerd, waarbij onderscheid wordt gemaakt tussen starters, gevestigde bedrijven en bedrijven met vestigingspotentie.

5.2.1 Werklocaties

Vanuit G-kracht willen we bijdragen aan een duurzame kwaliteit van bedrijventerreinen, kantoor-/ kennislocaties en wijkwinkelcentra. Ook wordt inzet gepleegd om de toekomstige hoeveelheid bedrijventerrein en de diversiteit in het aanbod op peil te houden en wordt aandacht besteed aan wijk economie. Zo leveren we voor de korte en lange termijn een positieve bijdrage aan het ondernemingsklimaat en daarmee aan de werkgelegenheid in de stad. De gemeentelijke rol daarbij is het scheppen van de juiste (fysieke) randvoorwaarden, het organiseren van activiteiten en het bij elkaar brengen van partijen. Via G-kracht zorgen we ondermeer voor beleidsontwikkeling, programmacoördinatie, draagvlak bij planontwikkeling en subsidieverwerving voor uitvoering.

Voor de eerstkomende jaren geldt dat voldoende ruimte aan nieuwe **bedrijventerreinen** voorhanden is met de ontwikkeling van Westpoort en Eemspoort-Zuid. Daarbij geldt dat parkmanagement wordt ingevoerd om het kwaliteitsniveau te behouden en te zorgen voor duurzaam sterke bedrijventerreinen. Voor de bestaande bedrijventerreinen geldt dat het ingezette beleid van revitalisering en parkmanagement zal worden uitgerold. Het succesvolle concept van Terreinwinst zal daarbij leidend zijn. Daarbij willen we blijvende aandacht houden voor de kwaliteit, de ontwikkeling, het beheer en de organisatie van de bedrijventerreinen. Het versterken van de bedrijvenverenigingen en ook de verdere uitrol van parkmanagement vraagt om professionalisering en een structurele financiële basis

G-kracht.

waar ondernemers collectief aan bijdragen. Via Terreinvinst zullen ook acties op het gebied van (groene) energie of energiebesparing worden uitgevoerd met als doel het versterken van de concurrentiepositie van de bestaande bedrijven en het stimuleren van maatschappelijk verantwoord ondernemen. Verdere kwaliteitsverbetering en duurzame ontwikkeling van bedrijventerreinen kan alleen in samenwerking met omliggende gemeenten. De ingezette samenwerking met de regio Groningen-Assen wordt geïntensiveerd.

In lijn met de aanpak Terreinvinst op bedrijventerreinen zal in de komende jaren ingezet worden op de revitalisering van de **kantorenlocaties**, zoals Corpus den Hoorn (omgeving Martini Ziekenhuis) en het Martini Trade Park. Daarnaast zal een nieuwe visie voor Zernike ontwikkeld en uitgewerkt worden, waarbij een relatie met Groningen Piekt belangrijk is. Met Corpus den Hoorn en Zernike wordt al invulling gegeven aan twee dynamo's uit de structuurvisie 'Stad op Scherp'. Daarnaast moeten de andere motoren van de stedelijke en regionale economie (Europapark, Stationsgebied, UMCG-gebied en de binnenstad) ook van een programmatische invulling worden voorzien of nader worden ingevuld. Ingrediënten daarvoor komen o.a. uit nieuw te ontwikkelen beleidsvisies voor kantoren en detailhandel & leisure.

Ook gaan we door op de ingeslagen weg om de levensvatbaarheid en levendigheid van de **wijkwinkelcentra** te verbeteren. In combinatie met de ontwikkeling van wijk economie kunnen in het bijzonder de krachtwijken een impuls krijgen op het vlak van ondernemerschap en werkgelegenheid. De vitaliteit van de wijkwinkelcentra willen we beter monitoren en in overleg met winkeliersverenigingen actiever beheren. Speciale aandacht zal in de komend jaren gegeven worden aan de totstandkoming van economische voorzieningen in Meerstad.

Wijk economie betreft het bevorderen van werkgelegenheid en bedrijvigheid in de wijken. Belangrijke onderwerpen hierbij zijn het stimuleren van (startend) ondernemerschap en het revitaliseren van bedrijfs- en winkelruimte in de wijk. In de Krachtwijken (De Hoogte, Korrewegwijk) is een project gestart met een waaier van producten. Deze kunnen in andere wijken worden ingezet. Voor wijk economie zal – mede op basis van ervaringen in de Krachtwijken – bekeken worden in welke wijken een wijkaanpak aan de orde is. Te denken valt bijvoorbeeld aan de Hortusbuurt, Oosterpark, Selwerd, Helpman. Andere wijken hebben vaak (gedeeltelijk) andere behoeften. Het is daarom zaak in de analyse de specifieke situatie in een wijk op te nemen en te koppelen aan in te zetten instrumenten. Maatwerk voor de wijk is het devies. De komende jaren zullen meerdere wijken nader onderzocht worden. Afhankelijk van de wijk is een pakket aan fysieke en niet-fysieke maatregelen mogelijk, die gericht zijn op individuele of groepen ondernemers. Uitrol van de pilot microfinanciering is één van de mogelijkheden hierbij.

5.2.2 Bevorderen ondernemerschap

Via stimulering starters, dienstverlening op maat en activiteiten gericht op de vraagkant van de arbeidsmarkt zetten we in het op het bevorderen van ondernemerschap en bedrijvigheid. We willen bereiken dat het aantal nieuwe ondernemers (starters) toeneemt, dat de bedrijfsvestigingen groeien en daarmee dat de werkgelegenheid toeneemt. Op alle genoemde terreinen willen we nadrukkelijk aandacht besteden aan de **sociale werkgelegenheid**.

Met G-kracht zetten we in op advies, begeleiding, incubators en microfinanciering gericht op het **stimuleren van starters** in het algemeen. Dit in aanvulling op de specifieke aandacht voor starters in de energiesector (5.1.1), de sector healthy ageing (5.1.2) en HBO- en WO-talenten (5.3.2). Startende ondernemers brengen dynamiek en innovatie in de economie en

G-kracht.

dragen vanuit die optiek bij aan een gezond economisch klimaat in de stad. Steeds meer wordt onderkend dat starterstimulering bijdraagt aan de creatie van bedrijvigheid en werkgelegenheid. Maar ondernemen betekent ook dat je de mogelijkheden die er zijn, zo goed mogelijk benut. Daarom vinden ook mensen die beschikken over minder geld, kennis of opleiding (waaronder laaggeschoolden, jongeren en allochtonen) hier een plek. Hier ligt ook een link met de wijk economie (5.2.1).

Gestructureerd en professioneel account management zorgt voor een continue informatiestroom over ontwikkelingen bij bestaande bedrijven en instellingen en fungeert daarmee als de ogen en oren van de gemeente. Via **dienstverlening op maat** wordt pro-actief ingespeeld op ontwikkelingen en vragen bij het zittende bedrijfsleven; ons economisch kapitaal. Op basis van ervaringen – zoals met Hornbach en Saturn in het verleden – werken we actief mee aan het vinden van een geschikte bedrijfslocatie, leiden werkzoekenden en bijstandsccliënten (met of zonder opleidingstraject) toe als antwoord op de personele vraagstukken, brengen de werkgever in contact met relevante netwerken, loodsen de werkgever door het woud van vergunningen, brengen gemeentelijke producten en diensten onder de aandacht en stimuleren duurzaam ondernemen (bijvoorbeeld door het gebruik van groene energie en energiezuinige technologieën te stimuleren). Signalen over mogelijkheden/wensen voor regeldrukvermindering spelen we door naar de gemeente en de provincie.

Voor de komende jaren zal de beschikbaarheid van **voldoende en goed gekwalificeerd personeel** een belangrijke concurrentiefactor zijn. Algemene verwachting is dat na de recessie de vraag naar arbeidskrachten weer zal aantrekken. Gezien de snelheid waarmee de vergrijzing op ons afkomt, zullen enkele sectoren grote moeite krijgen om de vervangingsvraag naar personeel op te vangen. In sectoren als zorg en welzijn, onderwijs en in technische beroepen zullen de gevolgen hiervan nadrukkelijk voelbaar worden. In samenwerking met branches zullen we zicht proberen te krijgen in de toekomstige vraag naar personeel in dit type sectoren en de noodzaak om vraaggerichte programma's op lokaal of regionaal niveau te ontwikkelen. In samenspraak met de dienst Sociale Zaken en Werkgelegenheid zal dan ook gekeken worden naar een betere aansluiting van het beschikbare aanbod. Ook wordt bekeken of en hoe het project Ondernemerstrefpunt een structureel vervolg kan krijgen. Binnen dat project werken gemeente, bedrijfsleven en onderwijsinstellingen nauw samen om de kloof tussen onderwijs en bedrijfsleven te verkleinen en om de netwerkvorming en samenwerking tussen partijen te verbeteren.

5.2.3 Creatief ondernemerschap

Met dit thema willen we een actievere koppeling tot stand brengen tussen het gevestigde bedrijfsleven en de creatieve sector. Dat moet er enerzijds toe leiden dat ondernemerschap in de creatieve sector (nieuwe media, cultuur, kunst, design) wordt bevorderd en anderzijds dat het gevestigde bedrijfsleven creatiever en innovatiever te werk gaat. Het Ebbingekwartier zien we als creatieve stadszone voor voorzieningen waarmee deze **kruisbestuiving** kan worden bevorderd.

Vanuit G-kracht zetten we in op het stimuleren van **creatief ondernemerschap** door bijvoorbeeld creativiteitsvouchers en coaching van creatieve ondernemers. Door het inrichten van *incubators* willen we ruimte bieden voor creatieve bedrijvigheid. Ook zetten we in op het verbinden van creatieve bedrijven met elkaar en het overige bedrijfsleven door het organiseren van netwerkbijeenkomsten en inzet op clustervorming.

De rol van de gemeente is het stimuleren van projecten die de kruisbestuiving bevorderen, het profileren van de creatieve industrie en het bij elkaar brengen van partijen.

5.3 Deelprogramma 3: Gastvrij Groningen

Via *Gastvrij Groningen* richten we ons op het aantrekken van mensen. Een gastvrije, aantrekkelijke (binnen)stad is op twee manieren van belang voor de stedelijke economie. In de eerste plaats willen we bezoekers, toeristen aantrekken die door hun bestedingen zorgen voor werkgelegenheid in met name de detailhandel en horeca. Daarnaast willen we talenten aantrekken, of dit nu studenten, onderzoekers, kenniswerkers in bedrijven of ondernemers zijn. Zij zijn in toenemende mate van belang voor toekomstige economische groei.

Binnen het deelprogramma Gastvrij Groningen zetten we in op: 1. Versterken binnenstad en 2. Binden en boeien van talent/kenniswerkers.

Uitgangspunten:

- Groningen is een merk dat positieve associaties oplevert. De historische binnenstad met een ruim en divers aanbod van detailhandel, horeca en culturele ondernemingen vormt hierbij het 'visitekaartje';
- dagjesmensen, toeristen, cultuurliefhebbers, sporters, zakelijke toeristen (congresgangers, ondernemers), scholieren/studenten vormen belangrijke economische doelgroepen voor de stad;
- voortborduren op het beleid dat met Marketing Groningen en het Groningen Congres Bureau is ingezet;
- detailhandel, horeca en toerisme zijn belangrijke sectoren voor de arbeidsparticipatie in het onderste en middensegment van de arbeidsmarkt;
- handhaven hoge niveau van binnenstadsbezoek. Extra inspanningen zijn, gezien de op handen zijnde grootschalige bouwplannen, nodig om de bestedingen en de werkgelegenheid in de binnenstad op peil te houden;
- voor toekomstige economische ontwikkeling wordt in toenemende mate (inter)nationaal gestreden om kenniswerkers aan te trekken. Daarbij is investeren in een aantrekkelijke binnenstad ook van belang;
- ontwikkelingen buiten de diepenring kunnen ook bijdragen aan de positie van de binnenstad (zoals Sontplein, Damsterdiep).

5.3.1 Versterken binnenstad

De binnenstad is een belangrijke motor. Een aantrekkelijke, bereikbare en zich van andere van andere steden onderscheidende binnenstad is voorwaarde voor een concurrerend vestigingsklimaat. Daarmee beogen we een toename van het aantal bezoekers dat langer verblijft en meer geld uitgeeft. Dat moet weer leiden tot extra banen. Met G-kracht zetten we in op het versterken van het bedrijfsleven in de binnenstad (vooral detailhandel) en het bevorderen van het toerisme.

Naast inzet op een breder en onderscheidend winkelaanbod en projecten gericht op duurzaamheid en bedrijfsopvolging, besteden we ook aandacht aan de negatieve effecten die de bouwprojecten in de binnenstad hebben op de ondernemers. Vanuit opgedane kennis en contacten kunnen we de rol van bemiddelaar vervullen waar het gaat om ingrijpende projecten als de tram en de Grote Markt/Forum.

Het toerisme willen we versterken via Marketing Groningen, via promotie in de Duitse grensstreek en door voort te borduren op de (internationale) contacten die zijn gelegd via Hanzejaar 2009. Ook willen we projectvoorstellen uitwerken die erop gericht zijn het cultuurtoerisme verder te versterken. Het bevorderen van het zakelijk toerisme (bijv. zakelijke overnachtingen, congresbezoekers) is goeddeels in handen van het Groningen Congres Bureau. Het is ons streven het zakelijk toerisme te versterken door een verbinding

G-kracht.

te leggen met de kennisclusters binnen het deelprogramma *Groningen Plekt*. Dat betekent een uitbouw en intensivering van congresactiviteiten op het gebied van energie en gezond oud worden/healthy ageing.

De rol van de gemeente is breed. Vanuit G-kracht initiëren we projecten, we dragen financieel bij, we werken (vooral op het gebied van toerisme) samen met andere partijen ten behoeve van een gezamenlijke promotie van Noord-Nederland, we verlenen diensten, we monitoren voortdurend of er mogelijkheden zijn voor de arbeidsparticipatie van lager geschoolden en vormen een natuurlijke gesprekspartner van de binnenstadondernemers ten aanzien van gemeentelijke aangelegenheden.

5.3.2 Binden en boeien van talent / kenniswerkers

Verdergaande structuurversterking in de richting van de kenniseconomie leidt tot een toenemende behoefte aan talenten die kunnen bijdragen aan de economische groei in de kennissectoren. Die talenten komen meestal niet vanzelf naar Groningen en ook blijven na een afgeronde studie is niet vanzelfsprekend. Daarom willen we hier acties voor opzetten. Studenttalent dat we aantrekken, willen we na het afronden van hun opleiding alleen niet krampachtig vasthouden. Mensen moeten zich verder kunnen ontwikkelen en hun talent kunnen ontplooiën. Het elders opdoen van ervaring en gewapend met deze ervaring en waardevolle contacten terugkeren naar Groningen, is minstens zo belangrijk voor de toekomstige ontwikkeling van de stad. Dit veronderstelt monitoring en gerichte acties om mensen aan te trekken.

Vanuit G-kracht onderzoeken we mede op basis van het rapport 'Groningen: vliegveld voor talent' van de Economic Talent Board, of er belemmeringen zijn voor talent om voor Groningen te kiezen en zo ja, welke. Vervolgens initiëren we projecten gericht op het aantrekken van studenttalent door bijvoorbeeld in samenwerking met kennisinstellingen en bedrijven topstages op te zetten. Ook wordt gedacht aan het behouden dan wel terug laten keren van kenniswerkers. Hierbij ligt het voor de hand samen met het Universitair Medisch Centrum, de Rijksuniversiteit en de Hanzehogeschool Groningen te verkennen of we afgestudeerden (alumni) – naast een generieke profilering van de kennis- en innovatiestad Groningen – gericht kunnen benaderen die na het afronden van hun studie in Groningen voor een carrière elders hebben gekozen. Die gerichte benadering kan bestaan uit een breed programma, bijv. weekend Groningen, contact leggen met potentiële werkgevers, huizenaanbod, werk voor de partner etc.

De inzet op het behoud van talenten richt zich op meer bekendheid met de mogelijkheden die de Noordelijke regio specifiek te bieden heeft (bijv. banenbeurzen, topstages, traineeprogramma waarbij men rouleert bij diverse werkgevers). Ook gaan we een project voorbereiden waarbij bijna-afgestudeerden op ten minste HBO- of WO-niveau zich kunnen inschrijven voor een *gold card* waarmee zij gedurende een afgebakende periode recht hebben op een aantal voorzieningen bij het starten van een eigen bedrijf (o.a. microfinanciering, begeleiding, huisvesting). Een board moet zich halverwege de periode uitspreken over het al dan niet continueren van de dienstverlening aan de starter in kwestie.

De rol van de gemeente is hierbij met name gelegen in het initiëren van projecten, het aanjagen van het proces, partijen bij elkaar krijgen, co-financieren om andere subsidies aan te trekken en het verlenen van diensten.

5.4 Totaalprogramma

Jaarschijf
2010

Deelprogramma I: Groningen Piek	
<i>Activiteiten gericht op versterken kennisclusters</i>	1.130.000
a. (Groene) energie	
- Stimuleringsprogramma groene energie	
- Duurzaam ondernemen	
- Cofinanciering Energy Valley	
- Supportprogramma starters	
- Participatie in projectinitiatieven van derden	
- Internationale promotie en handelscontacten	
- Ondersteunende innovatieve technologie	
b. Gezond oud worden	
- Stimuleringsprogramma kennisontwikkeling	
- Projecten kennisvalorisatie	
- Clustervorming	
- Supportprogramma starters	
- Participatie in projectinitiatieven van derden	
- Internationale promotie en handelscontacten	
- Ondersteunende innovatieve technologie	

Deelprogramma II: Bedrijvig Groningen	870.000
<i>Activiteiten gericht op faciliteren bedrijfsleven algemeen</i>	
a. Werklocaties	
- Kantoor- en kennislocaties	
- Bedrijventerreinen	
- Wijkeconomie, wijkwinkelcentra	
b. Bevorderen ondernemerschap	
- Algemene stimulering starters	
- Bedrijfsfacilitering MKB en grote werkgevers	
- Aansluiting arbeidsmarkt-bedrijfsleven (vraagzijde)	
- Sociale werkgelegenheid	
c. Creatief ondernemerschap	
- Ondernemerschap creatieve stadszone	

G-kracht.

Deelprogramma III: Gastvrij Groningen	710.000
<i>Activiteiten gericht op aantrekken en behouden bezoekers en</i>	
a. Versterken binnenstad	
- Bevorderen toerisme	
- Versterken bedrijfsleven binnenstad	
- Marketing Groningen	
b. Binden en boeien van talenten / kenniswerkers	
- Aantrekken en binden van kenniswerkers	
- Economic Talent Board	

Indicatie totaalbedrag 2010: €2.710.000,-- (inclusief 200.000 voor Marketing Groningen).

6. MONITORING

Om inzicht te kunnen geven in de resultaten en effectiviteit van het programma, zal aandacht worden geschonken aan monitoring. De hoofddoelstelling, bijdragen aan het bereiken van 135.000 arbeidsplaatsen eind 2014, wordt jaarlijks gepeild in de gemeentelijke werkgelegenheidsenquête.

Verder zullen we op projectniveau vaststellen welke subdoelen gerealiseerd moeten gaan worden in relatie tot de hoofddoelstelling.

In 2009 zal de Gemeentelijke Benchmark Ondernemingsklimaat van het Ministerie van EZ voor het laatst worden uitgevoerd. We vinden het van belang voeling blijven te houden en te blijven monitoren hoe we het doen. Daarom willen we voor 2010 een monitor opzetten c.q. laten uitvoeren ter vervanging van de Benchmark. Wellicht is de shift & share-analyse hiervoor een bruikbaar instrument.

Ten aanzien van Terreinwinst zal de raad – zoals gebruikelijk – periodiek een separate verantwoording ontvangen. De andere beleidsonderdelen en activiteiten verantwoorden we regulier via de gemeentebegroting en -rekening.

7. MIDDELEN

Op basis van het gevoerde beleid van de afgelopen periode en nieuwe ontwikkelingen – zoals de nieuwe fase die met Akkoord van Groningen 2.0 is ingeslagen – begroten we de uitvoering van

G-kracht op een bedrag van ruim 3 miljoen euro per jaar, grofweg verdeeld over de drie deelprogramma's.

Echter, door het wegvallen van de Economische Pijler uit het Grote Stedenbeleid van het Rijk worden wij geconfronteerd met een teruggang van 1,1 miljoen euro per jaar ten opzichte van het huidige EBP. Dit kunnen wij, gezien het sombere meerjarenperspectief voor de komende jaren, niet als gemeente zelfstandig oplossen. Ondanks een lobby vanuit de G27 zijn er geen substantiële bijdragen voor specifiek stedelijk economisch beleid te verwachten vanuit het Rijk. De steden zijn aangewezen op de 'Pieken-programma's (tot 2013) en eventuele specifieke regelingen, bijvoorbeeld voor de revitalisering van bedrijventerreinen of het stimuleren van wijk economie. Zeker is dat de Grote Steden hun uitzonderingspositie kwijt zijn en concurreren met alle gemeenten om schaarse middelen. Dat vraagt om een sterke projecten en een zichtbaar profiel.

Ons college is van mening dat juist in tijden van economische tegenwind de lokale overheid moet blijven investeren in een aantrekkelijk vestigings- en ondernemersklimaat. Daarom handhaven wij onze gemeentelijke inzet en voegen wij extra middelen toe aan het huidige budget. Wij stellen uw raad voor in ieder geval €1.180.000,-- voor de uitvoering van G-kracht in 2010 beschikbaar te stellen, te dekken uit vrijval kapitaallasten dienstbegroting RO/EZ, (€681.000,--), incidenteel activiteitenbudget Nieuw Beleid 2009 (€350.000) en saldo reserve Stimuleringsfonds Bedrijfsvestigingen (€149.000,--). Dit fonds is in 1999 ingesteld met als doel nieuw te vestigen bedrijven te ondersteunen. Het Fonds is uitgeput, maar over de afgelopen periode is een rentevoordeel opgebouwd. Wij stellen voor dit bedrag toe te voegen aan het jaarprogramma G-kracht 2010.

Daarnaast vangen wij de formatie en werkbudget voor projecten vanuit de diensten OCSW en SoZaWe (totaal €250.000,--) op binnen de reguliere begroting.

De komende maanden zullen wij bezien of en in hoeverre wij het nu beschikbare budget kunnen aanvullen met externe middelen, of door verbindingen te leggen met het Akkoord van Groningen, het duurzaamheidsprogramma of de middelen voor werkdeel SoZaWe. Daarnaast hebben wij voorgesteld, in het kader van de nieuwbouw dienst SoZaWe, 1 miljoen euro ter stimulering van de werkgelegenheid in de binnenstad vrij te maken. Wij betrekken het deelprogramma 'Gastvrij Groningen' bij de uitkomsten van het onderzoek naar effectieve maatregelen (uitgevoerd door Ecorys).

Wij zullen binnen het programma de meeste kansrijke onderwerpen en activiteiten prioriteren, samen met de bijdrage voor de instandhouding van die activiteiten die van groot belang zijn voor het economisch functioneren van de stad. In het najaar voor de behandeling van de gemeentebegroting zal de jaarschijf G-kracht 2010 aan de raad worden voorgelegd. Voor de daaropvolgende jaren zal de voeding van het economisch programma vastgelegd moeten worden in het collegeprogramma.

G-kracht.

Bijlage

In hoofdstuk 3.1 van G-Kracht wordt een toelichting gegeven op het behalen van de doelstellingen die in het EBP zijn geformuleerd. In deze bijlage wordt nader ingegaan op de drie hoofddoelstellingen, de hieraan gekoppelde subdoelstellingen en de indicatoren. Het meest recent beschikbare cijfermateriaal is als onderbouwing gebruikt.

Een stad met meer werk en minder werkloosheid:

Subdoel: Minimaal 129.000 **arbeidsplaatsen** in 2010. Gerealiseerd: De werkgelegenheid is gegroeid naar ruim 132.000 werkzame personen.

Tabel: 1 **Ontwikkeling werkgelegenheid gemeente Groningen**

Aantal arbeidsplaatsen gemeente Groningen	2005	2006	2007	2008	Ontwikkeling 2007-2008	
Aantal vaste banen	120.745	119.237	122.120	126.791	4.671	3.8%
Uitzendbanen	3.435	5.044	5.868	5.582	-286	-4.9%
Totaal	124.189	124.281	127.988	132.373	4.385	3.4%

Bron: Gemeente Groningen, *Vlugschrift werkgelegenheid 2008*

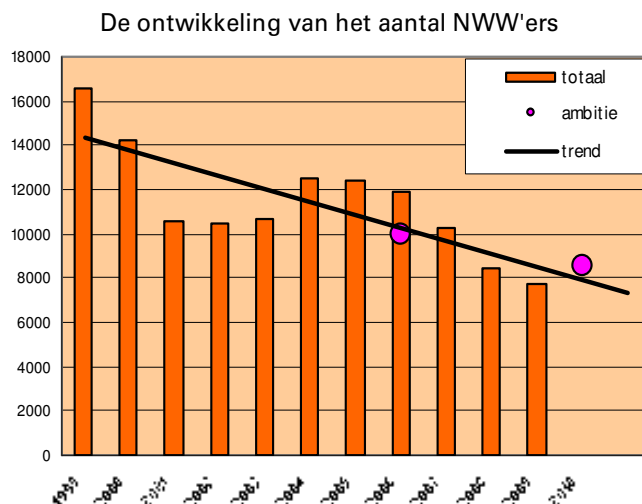
Subdoel: Maximaal 8.500 **niet-werkende werkzoekenden**. Gerealiseerd: De werkloosheid is gedaald naar 7.717 NWW-ers.

Tabel: 2 **Ontwikkeling aantal NWW-ers**

	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Aantal NWW-ers	12.371	11.948	10.264	8.430	7.717	
Ambitie		10.000				8.500

Bron: Gemeente Groningen, Bureau Onderzoek en Statistiek, doelstelling 1, cijfers 2008

Grafiek: 1

Bron: Gemeente Groningen, Bureau Onderzoek en Statistiek, doelstelling 1, cijfers 2008

Tabel: 3 **Ontwikkeling aantal niet werkende werkzoekenden**

G-kracht.

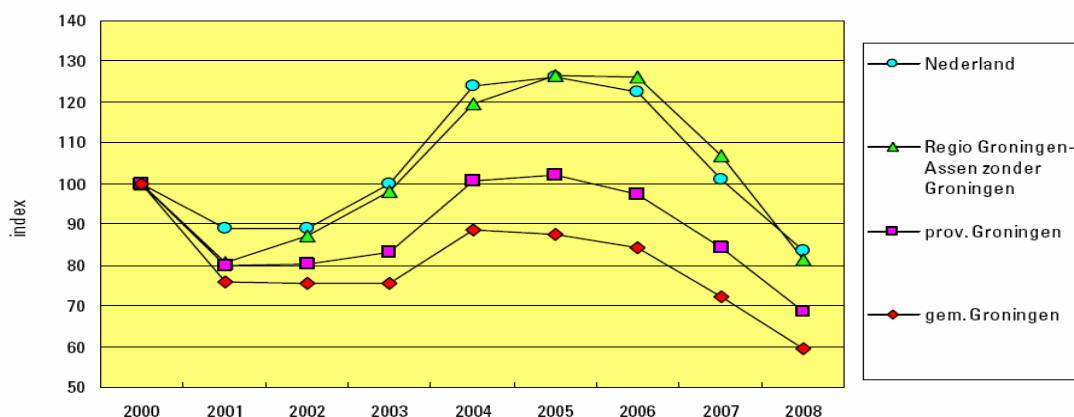
	2004	2005	2006	2007	2008	Mutatie 2004- 2008
Werkloosheid (in aantal NWW-ers)	12.527	12.371	11.948	10.264	8.430	-4.097
Werkloosheid (in %)	15,0%	14,1%	13,6%	11,7%	9,6%	-33%

Bron: Gemeente Groningen, Bureau Onderzoek en Statistiek, doelstelling 1, cijfers 2008

Grafiek: 2

Relatieve ontwikkeling werkloosheid van Groningen, provincie, Regio Groningen-Assen en landelijk, peiljaar 2000

6.1.c Ontwikkeling NWW'ers in Groningen, de regio en Nederland

Bron: CWI

Door een meer dan gemiddelde economische groei in de afgelopen jaren is de werkloosheid in Groningen sterk gedaald. In de periode 2004-2008 is het aantal NWW-ers met ruim 4.000 afgenomen tot 8.422. De afname van de werkloosheid is in Groningen veel krachtiger geweest dan het landelijk of regionaal gemiddelde. Groningen heeft een belangrijke inhaalslag gemaakt.

Een stad met een uitstekend vestigingsklimaat:

Subdoel: Aantal hectares **gerevitaliseerd bedrijventerrein**. Het subdoel is niet gekwantificeerd, hoewel we in het kader van het GSB-convenant minimaal 50 ha zijn met het Rijk als doel overeengekomen voor de gehele periode. Die doelstelling is ruimschoots gehaald. Bij alleen al de revitalisering van Winschoterdiep/Eemskanaal gaat het in totaal om ruim 200 ha.

Tabel: 4 **Bedrijventerreinen**

	2004	2005	2006	2007	2008	Totaal
Nieuwe uitgegeven bedrijventerreinen	9,6 ha	8,5 ha	7,4 ha	4,7 ha	4,0 ha	34.2 ha
Aantal ha geherstructureerde bedrijventerreinen	0 ha	60 ha	30 ha	60 ha	30ha	180 ha
Aanbod verhuurbare kantoorruimte	105.300 m ²	127.900 m ²	136.000 m ²	133.200 m ²	110.800 m ²	Kantoorruimte: 916.000

Bron: Gemeente Groningen, Statistisch Jaar boek 2008

Subdoel: Groei van het aantal **bedrijfsvestigingen** (> 0%). Gerealiseerd: Het aantal vestigingen is toegenomen met 21% ten opzichte van 2004. Hiermee groeit Groningen fors sneller dan het landelijk gemiddelde van 16%

G-kracht.

Tabel: 5 **Ontwikkeling aantal vestigingen, aantal starters en werkgelegenheid in de gemeente Groningen en Nederland als totaal, in de periode 2004-2008**

Indicator	2004	2005	2006	2007	2008	Mutatie 2004-2008	
						Absoluut	Relatief
Aantal vestigingen*							
Groningen	9.314	9.539	9.817	10.282	11.267	1.953	21%
Groei t.o.v. voorgaand jaar	n.v.t.	2%	3%	5%	10%	-	-
Landelijk	901.160	925.190	956.370	995.770	1.043.780	142.620	16%
Groei t.o.v. voorgaand jaar	n.v.t	3%	3%	4%	5%	-	-
Subdoel: Het aantal starters zit op een gemiddelde van tenminste 700. Gerealiseerd: Het aantal starters varieerde de afgelopen jaren tussen 1.180 (in 2004) en 1.738 (in 2008). Dit is een toename van 47%.							
Aantal starters**	2004	2005	2006	2007	2008	Mutatie 2004-2008	
Groningen	1.180	1.362	1.538	1.655	1.738	558	47%
Groei t.o.v. voorgaand jaar	n.v.t.	15%	13%	8%	5%	-	-
Landelijk	69906	80650	90113	101933	111988	42082	60%
Groei t.o.v. voorgaand jaar	n.v.t	15%	12%	13%	9.9%	-	-
Aantal werkzame personen***							
Groningen	126.098	124.189	124.281	127.988	132.373	6.275	3%
Groei t.o.v. voorgaand jaar	n.v.t.	-1%	0%	3%	3%	-	-
Landelijk	7.548.440	7.535.580	7.598.230	7.789.590	7.976.240	427.800	2%
Groei t.o.v. voorgaand jaar	n.v.t	0%	1%	3%	2%	-	-

* = de 0-vestigingen niet meegenomen. Bron voor Groningse gegevens: Gemeente Groningen, *Vlugschrift werkgelegenheid 2008*' en *'Groningen economisch bekeken 2007, 2008*. Bron voor landelijke cijfers: Lisa.

** = totaal aantal inschrijvingen, inclusief filiaaloprichtingen. Bron voor Groningse gegevens: Kamer van Koophandel, starterscijfers 2000-2008. Bron voor landelijke cijfers: Startersprofiel provincie Groningen, Kamer van Koophandel, maart 2009

*** = bron: Lisa

Subdoel: Een meer dan gemiddelde werkgelegenheidsgroei in de **kansrijke sectoren** (ICT, life sciences, energie en toerisme). Gerealiseerd: In de kansrijke sectoren is de werkgelegenheid toegenomen met 5,9% tegenover 3,4% gemiddeld.

Tabel: 6 **Werkgelegenheidsontwikkeling Groningen in de kansrijke sectoren uit het EBP**

Kansrijke sectoren	2004	2005	2006	2007	2008	Mutatie 2004-2008	
						Absoluut	Relatief
ICT	9.938	9.521	10.049	10.721	10.241	303	3,0%
Life sciences	2.432	2.352	2.316	2.397	2.478	46	1,9%
Energie en Milieu	1.915	1.847	1.903	2.104	2.167	252	13,2%

G-kracht.

Leisure	8.164	7.971	8.004	8.334	8.886	722	8,8%
Totaal	22.449	21.691	22.272	23.556	23.772	1.323	5,9%
Creatieve sector	3.750	3.650	3.725	3.907	4.081	331	8,8%

Bron: Gemeente Groningen, Vlugschrift werkgelegenheid 2008

Subdoel: Jaarlijks 1% meer **hotelovernachtingen**. Gerealiseerd: Het aantal hotelovernachtingen is anno 2007 met ruim 26% gestegen ten opzichte van 2004. In 2008 is er een groei geweest van bijna 15% ten opzichte van 2007.

Tabel: 7 **Aantal hotelovernachtingen**

2004	2005	2006	2007	2008
223.800	248.600	251.600	283.000	324.835

Bron: Gemeente Groningen, Bureau onderzoek en statistiek, cijfers 2008

Subdoel: Een **waardering voor het ondernemingsklimaat** die gelijk aan of hoger is dan het gemiddelde van de GSB-steden in de Benchmark Ondernemingsklimaat. Realisatie: De score is toegenomen van rapportcijfer 6,2 in 2004 naar een 6,7 in 2007. Daarmee ligt de score exact op het GSB-gemiddelde. De Benchmark wordt om het jaar uitgevoerd. Daardoor is over 2008 geen score beschikbaar.

Tabel: 8 **Waardering ondernemersklimaat gemeente Groningen**

Algemeen oordeel ondernemingsklimaat	Nulmeting	Tussenmeting
Groningen	6,4	6,7 ☒
G27	6,5	6,7 ☒
G31	6,5	6,7 ☒

Bron: Ecorys, Benchmark Gemeentelijk Ondernemingsklimaat 2007, Resultaten tussenmeting gemeente Groningen, stadsrapportage, Rotterdam, januari 2008

Een stad waarin iedereen meedoet:

Subdoel: Jaarlijks 1% meer **binnenstadbezoekers**. Niet gerealiseerd: Het aantal binnenstadbezoekers ligt in 2008 op hetzelfde niveau als in 2004. In de tussenliggende jaren is een groei gerealiseerd van 0,2%. Ook met het oog op de (toekomstige) bouwprojecten in de binnenstad, lijkt het behalen van de doelstelling op 31 december 2009 niet realistisch. Toch blijft de binnenstad met jaarlijks ruim 30 miljoen bezoekers die gezamenlijk bijna 1 miljard euro uitgeven, een belangrijke bijdrage leveren aan de stedelijke economie.

Tabel: 9 **Aantal binnenstadsbezoekers**

2004	2005	2006	2007	2008
30 mln	31 mln	32 mln	31 mln	30 mln

Bron: gemeente Groningen, detailhandelsmonitor 2008, febr 2009

Subdoel: Jaarlijkse groei van de **omzet in de binnenstad** met 2%. Gerealiseerd: In 2006 en 2008 is de beoogde groeivoet van 2% niet gehaald. Evenwel heeft zich in de afgelopen vijf jaar een gemiddelde groei van de binnenstadsomzet voorgedaan van 6,3%.

Tabel: 10 **Omzetgroei binnenstad in euro's**

2004	2005	2006	2007	2008
757 mln	847 mln	827 mln	967 mln	954 mln

Bron: gemeente Groningen, detailhandelsmonitor 2008, febr 2009

Subdoel: Vermindering van de **voortijdige schooluitval** op het (V)MBO. Gerealiseerd: De voortijdige schooluitval in het (V)MBO is op jaarbasis verminderd. Het percentage voortijdige schoolverlaters bedroeg van 4,0% in schooljaar 2003-2004, in schooljaar 2007-2008 ging het om 2,7%.

Tabel: 11 **Aantal voortijdig schoolverlaters**

2003-2004		2004-2005		2005-2006		2006-2007		2007-2008	
1.270	4%	1.224	3.9%	1.273	4%	1.077	3.2%	928	2.7%

Bron: Gemeente Groningen, Bureau Onderzoek en Statistiek, doelstelling 6 maart 2009

Subdoel: Maximaal 7.261 bijstandsccliënten tot 65 jaar. Niet gerealiseerd: Op 1 jan. 2009 bleef de teller steken op 7.294, waardoor het streefcijfer nog niet helemaal is gehaald. Enerzijds is hier sprake van een landelijke tendens, anderzijds is het aandeel langdurig werklozen logischerwijs toegenomen als gevolg van een forse uitstroom van het aantal beter bemiddelbare werkzoekenden. Wel is het **aantal bijstandsccliënten** in de periode 2005-2008 afgenomen met maar liefst 19%.

Tabel: 12 **Ontwikkeling aantal WWB-ers**

2005	2006	2007	2008	1-1-2009	Ontwikkeling 2004-2009
9.002	9.191	8.554	7.790	7.294	19%

Bron: Gemeente Groningen, Bureau Onderzoek en Statistiek, doelstelling 1, maart 2009

Grafiek: 3

